

ind paa det og det, men vi kunne ikke gjætte os til, hvad det er, han vil gaae ind paa, fordi vi have hørt Antydninger deraf under en mundtlig Forhandling. Hvis den ærede Minister havde stillet bestemte Endringsforslag, som vi her havde forkastet, havde han havt Ret til at sige, at han havde tilbudt det og det, men at vi ikke havde villet modtage det. Først naar den ærede Minister havde stillet saadanne Forslag, kunde han sige, at han paa en frugtbringende Maade havde vist os, at han vilde gaae med til det og det, men derimod ikke til det og det.

Indenrigsministeren: Jeg anseer mig i Reglen ikke for berettiget til at omtale, hvad der passerer i Udvalgsmøder, men jeg skal dog bemærke, at jeg troer i Udvalget at have udtalt mig saa tydeligt, at idetmindste Forskjellige af Udvalgets ærede Medlemmer have forstaaet, hvad der var min Mening, og jeg skal kun sige, at, dersom der dengang havde været vist den allermindste — ja, jeg vil bruge et saa mildt Udtryk som muligt — Belvilte ligeoverfor mine Bemærkninger, skulde de have havt dem skriftlig formulerede, men jeg blev dengang feiet af med nogle Bemærkninger om, at, naar man vilde Noget for Ulov, skulde man ikke søge at lempe det ind til den nærværende Tilstand. Saaledes forholder Tingen sig, og ligeoverfor en saadan Stemning var der ikke nogen Opfordring for mig til at stille Endringsforslag. Smidletid var jeg villig til at vise ærede Medlemmer, som ønskede at benytte det, det Forslag, som til en af Paragraferne var formuleret, og jeg troer, at jeg saa tydeligt, som det er muligt i det menneskelige Sprog, udtalte, at jeg var villig til at være med til at hæve Forordningen 27de September 1805 § 11, som gaaer ud paa at give Ret til at nedlægge Bøndergaard, og jeg har ligesaa tydeligt udtalt, at jeg vilde gaae ind paa at hæve Bevillingsmyndigheden for Godsernes Vedkommende, men ikke paa nogen Maade saaledes, at den samme Regel ogsaa kom til at gjælde alle Selveiere. Det troer jeg ikke, at Noget kan benægte er baade sagt her og udtalt i Udvalget af mig, men, som sagt, uden der at

finde noget Gehør hos Fleertallet, ligesom det ærede Thing ogsaa nu vil see, at det ærede Mindretal har optaget disse mine Bemærkninger i bestemt formulerede Forslag. Jeg er gjentagne Gange bleven spurgt, om det var paa mine egne Begne eller paa Ministeriet Holsteins Begne, at jeg her optraadte paa den Maade, som fleet er. I saa Henseende beder jeg Dem vel erindre, at jeg baade igaar og idag har modtaget, at der skulde være nogen- somhelst Modvillie eller Modstræben fra min Side mod at fremme Selveiendom, mod at søge at faae det nærværende Fæstevæsen afløst med Fæstestedernes Omgang til de nærværende Familier som Selveiendom, og naar mine Ord tages i denne Forstand, i hvilken jeg alene vil have dem taget, saa siger jeg: Jeg udtaler dette ikke blot paa mine egne Begne, men ogsaa paa Ministeriet Holsteins Begne.

N. Andersen: Det kunde naturligtvis ikke Andet end glæde mig at høre, at den ærede Minister var saa ganske enig med mig i Opfattelsen af, hvorledes Forholdet er eller idetmindste burde være med Hensyn til Fæsternes Stilling paa Godserne, men naar den ærede Minister erkjender, at det bør være saaledes, som af mig yttret, og kun siger, at han for Principets Skyld ikke kan gaae ind paa at give Fæstefamilierne en skreven Ret til at blive ved Fæstestedet, fordi det vilde være at give dem en Medveiendomsret i Stedene, saa forstaaer jeg ikke, hvorledes den ærede Minister, naar han er enig med mig i det Factiske, kan have saa meget imod at give dem denne Ret. Deres Eiendomsret i Fæstestederne bliver dog virkelig hverken mindre eller større, end den factisk er, hvad enten de have denne Ret eller Begunstigelse — hvad man nu vil kalde det — ifølge en skreven Lov eller ifølge Traditionen. En saadan skreven Lov har imidlertid en ganske anden Betydning, nemlig den, at da kan Fæsteren føle sig som selvstændig Mand, som selvstændig Borger i Staten, og saa ligeoverfor Godseieren, hvilket med Hensyn til mange Fæstere ikke er Tilfældet, saalænge de leve under de nærværende Forhold; thi det